

**UCHWAŁA NR XI/80/2015
RADY GMINY TUCZĘPY**

z dnia 26 października 2015 r.

**w sprawie przyjęcia programu usuwania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowsky*) na terenie
Gminy Tuczępy**

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust.1 i 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r., o samorządzie gminnym (Dz. U. Z 2014r., poz. 379 ze zm.) Rada Gminy Tuczępy uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji program usuwania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowsky*) na terenie gminy Tuczępy, w brzmieniu określonym w załączniku Nr 1 do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Tuczępy.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr Jacek Wilk

Urząd Gminy Tuczępy
Tuczępy 35, 28-142 Tuczępy
tel. 041/ 35-33-135
www.tuczepy.pl

Program usuwania barszczu Sosnowskiego
(Heracleum sosnowsky)
z terenu gminy Tuczępy

Tuczępy, 2015

I. Wstęp

Celem Programu usuwania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowsky*) z terenu gminy Tuczępy jest zebranie w jednym dokumencie informacji na temat ognisk występowania rośliny, jej szkodliwe działanie dla ludzi z zwierząt oraz metod zwalczania, które będą stosowane w walce z rośliną na terenie Gminy Tuczępy.

Barszcz Sosnowskiego to gatunek rośliny zielonej z rodziny selerowatych (*Apiaceae*). Pochodzi z południowego i wschodniego Kaukazu i Zakaukazia. Obecnie rozprzestrzeniła się na obszarach Europy Środkowej i Wschodniej jako roślina inwazyjna stwarzając zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i zwierząt oraz wywołując niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym.

II. Cel i sposób realizacji programu

Cel edukacyjny – Podnoszenie świadomości na temat szkodliwości barszczu oraz konieczności jego niszczenia realizowany przez opracowanie odpowiednich ulotek i plakatów rozwieszonych na terenie całej gminy na temat barszczu Sosnowskiego, niebezpieczeństwa jakie niesie kontakt z rośliną, charakterystycznych cech rośliny umożliwiający jej rozpoznawanie w terenie, wpływu na środowisko naturalne, metod sposobów zwalczania, oraz zasad BHP podczas pracy.

Cel zniszczenia barszczu Sosnowskiego – realizowany poprzez zlecenie kompleksowo niszczenia barszczu metodą mechaniczno – chemiczną w czasie sezonu wegetacji na gruntach należących do własności gminy Tuczępy jak i gruntów osób prywatnych. Niszczenie barszczu Sosnowskiego będzie dotyczyło również tych obszarów, które w trakcie realizacji programu się były zdiagnozowane.

III. Charakterystyczne cechy i informacje na temat barszczu Sosnowskiego

3.1 Opis i cechy charakterystyczne barszczu Sosnowskiego

Barszcz Sosnowskiego jest rośliną dwuletnią, należąca do rośliny baldaszkowatych. Pierwszy rok wzrostu rośliny to pojawienie się rozety dopiero w drugim wzroście pojawiają się pędy nasienne, które dają nasiona. W naturalnych siedliskach roślina osiąga do 1,5 m. W Polsce, niestety warunki rozwoju dla tej rośliny są wyjątkowo korzystne, dlatego niektóre rośliny dorastają nawet od 3 m do 5 m. Zdolność kiełkowania nasiona uzyskują po 60 do 90 dniach przebywania w temperaturze od 2 do 5 st. C. Nasiona zachowują możliwość kiełkowania przez okres 4 lat, czyli nasiona mogą wykiełkować po czterech, a nawet pięciu latach. Młode rośliny barszczu Sosnowskiego są bardzo

podobne do siewek barszczu zwyczajnego. Przybierają kształt podłużny, następnie półokrągły i w końcu trójkątny. Liście układają się w rozetę, która w pierwszym roku wzrostu sięga od 15 do 35 cm nad ziemią. Z tej rozety w następnym roku, w okresie od maja do czerwca zaczyna wybijać łodyga, osiągając wysokość nawet do 3 metrów. Łodyga, obrasta bardzo dużymi i rozłożystymi liśćmi. Wszystkie liście barszczu od strony wewnętrznej porośnięte są drobnym meszkiem. Liście wyrastające z rozety są bardzo duże i osiągają niekiedy od 150 do 200 cm długości. Liście wydzielają zapach kumaryny. Pojedyncze kwiaty barszczu są barwy białawej lub rzadko lekko różowawej. Z jednej rośliny może występować nawet do 20 tysięcy nasion. Korzeń rośliny – kształtu palowego, w górnej części dość silnie rozgałęziony, wrasta w ziemię na głębokość nawet 2 m. Proces dojrzewania rośliny rozpoczyna się w drugiej połowie lipca, po ich wydaniu roślina obumiera w sposób naturalny. Roślina owocuje tylko raz w życiu i ginie, ale ma duże zdolności regeneracyjne i potrafi szybko odbudowywać się po uszkodzeniu, np. po wykoszeniu. Nasiona barszczu są odporne na niekorzystne warunki zewnętrzne. Roślina ta cechuje się właściwościami alergizującymi i toksycznymi.

Początkowo barszcz Sosnowskiego wprowadzony był jako wysokoplenna, bogata w białko i węglowodany roślina paszowa przeznaczona na kiszonkę. W latach 70-tych ubiegłego wieku w Polsce barszcz używany był jako pasza dla zwierząt i roślina miododajna oraz jako atrakcyjna ozdoba do ogrodów. Kiedy okazało się że mięso i mleko zwierząt skarmionych barszczem ma zapach kumaryny, a roślina ta wywołuje poparzenia u ludzi i choroby przewodu pokarmowego u zwierząt – zaprzestano uprawy. Niestety raz uwolniony do środowiska barszcz wymknął się spod kontroli i zaczął w sposób niekontrolowany rozprzestrzeniać się na nowych terenach.

3.2 Sposób rozprzestrzeniania się rośliny

Drogi przenoszenia nasion:

- wiatr o dużej prędkości;
- woda (nasiona pływają do 3 dni w wodzie stojącej, a 1,5 – 2 dni w wodzie płynącej – nim nie utoną);
- przenoszenie nasion przyklejonych do odzieży, obuwia lub środków transportu (samochody, sprzęt rolniczy), zwłaszcza w czasie deszczu;
- przenoszone przez zwierzęta;
- każda forma transportu ziemi z miejsc występowania skażonej rośliny do innych okoli stwarza ryzyko przeniesienia roślin w niej zawartych;

3.3 Barszcz Sosnowskiego - jako zagrożenie dla ludzi, zwierząt oraz środowiska naturalnego

Barszcz Sosnowskiego stanowi bardzo duże zagrożenie dla zdrowia życia ludzi i zwierząt ze względu na możliwość powodowania poparzeń, które mogą prowadzić nawet do śmierci. Wszystkie części barszczu zawierają olejek eteryczny, w którym występują m.in.: związki kumarynowe, które chronią roślinę przed owadami i patogenami, ale w kontakcie ze skórą i w obecności światła słonecznego powoduje oparzenia II i III stopnia. Kontakt z olejkami eterycznymi może także wywoływać podrażnienia dróg oddechowych i spojówek. Parzące działanie nasila się podczas słonecznej pogody i wysokiej temperatury oraz przy dużej wilgotności powietrza.

Na szkodliwe działanie toksycznej rośliny narażone są osoby spędzające latem dużo czasu na świeżym powietrzu – zwłaszcza dzieci. Siła oddziaływania olejków zwłaszcza przy wysokich temperaturach i przy dużej wilgotności oraz w przypadku silnego spocenia się może dojść do poparzenia nawet bez bezpośredniego kontaktu z rośliną, np.: podczas oglądania rośliny w niedużej odległości. Pierwsze objawy poparzenia mogą pojawić się od kilkunastu minut do nawet kilku godzin od kontaktu z rośliną. Na skórze początkowo pojawia się zaczerwienienie a następnie bolesne pęcherze wypełnione płynem surowicznym. W miejscu poparzenia przez kilka dni utrzymuje się stan zapalny. Po ustąpieniu tego stanu miejsca chorobowe stają się ciemniejsze i wrażliwe na światło ultrafioletowe, mogą występować blizny.

Roślina może powodować oparzenia u zwierząt hodowlanych np. wymion u krów mlecznych. Spożycie dużej ilości zielonych roślin barszczu przez zwierzęta może powodować stany zapalne przewodu pokarmowego, krwotoki i biegunkę.

Barszcz Sosnowskiego jest niebezpieczny dla naturalnego środowiska przyrodniczego gdyż:

- występuje na przeważającym obszarze Polski , przeważnie z dużą liczbą osobników,
- kiełkuje wczesną wiosną –przed gatunkami endemicznymi,
- wczesnie tworzy zwarte ulistnienie zacieśniając wolniej rosnące rośliny, tworzy rozległe łany i szybko zwiększa areal i liczbę stanowisk,
- posiada dużą odporność na niekorzystne warunki,
- charakteryzuje się dużą żywotnością, wysoką płodnością oraz dużą liczbą nasion zalegających w glebie i masowym kiełkowaniem nasion po okresie spoczynku,
- może kolonizować zarówno siedliska i zbiorowiska naturalne, jak i częściowo przeobrażone przez człowieka,
- wypiera gatunki rodzime, zmienia i zuboża skład zbiorowisk,

Inne negatywne skutki występowania barszczu Sosnowskiego:

- 1) zmniejszanie areалу łąk i pastwisk
- 2) przenikanie do obszarów chronionych

- 3) zmniejszanie atrakcyjności turystycznej
- 4) zmniejszanie atrakcyjności inwestycyjnej
- 5) utrudnianie zabiegów agrotechnicznych
- 6) ograniczanie widoczności przy drogach
- 7) negatywny wpływ na estetykę krajobrazu

IV. Metody zwalczania barszczu Sosnowskiego

Mechaniczne metody zwalczania barszczu Sosnowskiego;

4.1 ORKA - Orka na głębokość 30 cm niszczy wschody barszczu i może w znaczący sposób zredukować procent kiełkujących nasion. Zalecane jest podcinanie co najmniej 10 cm poniżej powierzchni gleby. Podcinanie lub wykopywanie korzeni powinno być wykonane dwukrotnie: wczesną wiosną oraz w połowie lata. Jest to metoda inwazyjna, pracochłonna ale bardzo efektywna i może być stosowana w przypadku występowania pojedynczych roślin albo mało licznych stanowisk

4.2 KOSZENIE - Metoda stosowana na większych arealach. Należy pamiętać, że im wyżej kosimy rośliny, tym większe jest prawdopodobieństwo odrastania nowych baldachów na niższych piętrach. Ponadto koszenie sprawia, iż rośliny barszczu „stają się” wieloletnie. Pozbawione możliwości wydania pędów, ciągle dążą do wydania kwiatostanu. Bardzo szybkie odrastanie sprawia, że koszenie musi być powtarzane 2–4 razy w trakcie sezonu wegetacyjnego, aby nie dopuścić do zmagazynowania w korzeniach i liściach składników potrzebnych do zakwitnięcia i wydania nasion. Jest to metoda nieinwazyjna ale też uznawana za mało skuteczną. Całkowite wyeliminowanie roślin polega na ich „zmęczeniu”, czyli bardzo częstym koszeniu.

4.3 ŚCINANIE KWITNĄCYCH ROŚLIN - w ten sposób jest powstrzymywane wytwarzanie nowych nasion. Nie należy tego robić zbyt wcześnie w sezonie, bo regeneracja następuje bardzo szybko i w rezultacie wytworzony zostanie nowy kwiatostan. Zbyt późny zabieg daje ryzyko osypywania się dojrzałych nasion do gleby. Usuwanie baldachów może być równie skuteczne jak koszenie, jednakże bardzo istotny jest czas ich usuwania. Ścięte baldachy muszą być zebrane i zniszczone

4.4 WYMIANA ZIEMI - polega na usunięciu wierzchniej warstwy gleby na obszarach, na których roślina ta występuje w największym zagęszczeniu i na to miejsce przywiezienie nowej ziemi, wykonaniu głębokiej orki i wapnowaniu gleby. Już po pierwszym roku stwierdzono znaczące ograniczenie ilości roślin barszczu Sosnowskiego na obszarze działania. W kolejnym roku w miejscach, gdzie dokonano wymiany powierzchniowej warstwy ziemi nie stwierdzono okazów barszczu lub pojawiły się tylko pojedyncze osobniki.

4.5 ZAWIĄZYWANIE BALDACHÓW W WORKI PLASTIKOWE - polega na ograniczeniu

wysiewu nasion do gleby oraz zmianie warunków glebowych na niekorzystne dla rośliny. W czasie zawiązywania się owoców nakłada się na baldachy worki plastikowe, które nie pozwalają na rozsianie się nasion. Nasiona zebrane w plastikowe worki są palone, a obszar na którym rosły barszcze poddaje się procesowi wapnowania. Metoda nieinwazyjna, mało skuteczna.

Chemiczne metody zwalczania barszczu Sosnowskiego

4.6 OPRYSKI HERBICYDAMI - opryski przy użyciu herbicydów zawierających glifosat. Późne zabiegi nie tylko osłabiają lub niszczą wieloletnie rośliny barszczu, ale także osłabiają zdolność kiełkowania nasion. W miejscach, na których doszło do rozsiania się nasion barszczu, jego zwalczanie należy zaplanować na co najmniej 4 do 5 lat. Nie wyklucza się dłuższego czasu zwalczania. W miejscach, na których doszło do rozsiania się nasion barszczu, walkę należy zaplanować na 3 do 4 lat (zgodnie z żywotnością nasion). Zabiegi opryskiwania można wykonać w trzech terminach: I: wiosną – w maju, na siewki (do fazy rozety), II: wczesnym latem, od czerwca, w okresie wytwarzania pędów kwiatowych, do początku kwitnienia, III: późnym latem do jesieni, gdy rośliny osiągną fazę dobrze rozwiniętej rozety (wysokość roślin od 15 do 35 cm), późnym latem do jesieni, na osobniki wieloletnie, gdy rośliny zaczynają gromadzić substancje pokarmowe w korzeniach.

V. Harmonogram realizacji programu

1. Gmina Tuczępy podejmuje intensywne działania zmierzające do likwidacji z naszego terenu barszczu Sosnowskiego. W tym celu w 2015 roku zdiagnozowano siedliska tej rośliny na terenie naszej gminy, następnie poinformowano mieszkańców, na posesjach których zlokalizowano roślinę o jej szkodliwości i toksycznym działaniu.
2. Opracowano inwentaryzację występowania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Tuczępy.
3. Gmina będzie przez cały rok prowadzić działania edukacyjne głównie przez wydruk i kolportaż ulotek/plakatów wśród dzieci i młodzieży w szkołach i wśród wszystkich mieszkańców.
4. Zbieranie, gromadzenie i przetwarzanie danych, głównie od mieszkańców, na temat nowych miejsc występowania barszczu i na tej podstawie aktualizowanie inwentaryzacji występowania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Tuczępy.
5. Niszczanie barszczu Sosnowskiego, głównie przez zastosowanie chemicznej metody polegającej na przeprowadzaniu oprysku herbicydem i bieżąca weryfikacja skuteczności zastosowanych zabiegów usuwania rośliny. Zabieg opryskania rośliny będzie powtarzany dwukrotnie w ciągu roku i w razie konieczności będą stosowane inne metody zwalczania rośliny opisane w niniejszym programie.

VI. Analiza miejsc występowania rośliny na terenie całej gminy

L.p.	Obręb	Numer działki	Powierzchnia całkowita działki	Powierzchnia występowania barszczu	% pokrycia barszczem	Właściciel działki
1	Tuczępy	116/4	0,65 ha	0,43 ha	15	Osoba prywatna
2	Jarosławice	372/4 381/4 399/4 407 417/4 426	2,40 ha	0,90 ha	37,5	Osoba prywatna
3	Brzozówka	203/1	0,22 ha	0,03 ha	13	Osoba prywatna
4	Chałupki	85/1 86 87 85/2	2,16 ha	0,64 ha	29	Osoba prywatna
5	Chałupki	209	0,46 ha	0,22 ha	47	Osoba prywatna
6	Jarosławice	521/1 528/1	2,91	0,10 ha	3	Osoba prywatna
SUMA			8,80	2,32		

Wartości podane w zestawianiu są na dzień sporządzania Programu. Program będzie na bieżąco aktualizowany.

Program opracowano na podstawie:

1., Wytyczne dotyczące zwalczania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) i barszczu Mantegazziego (*Heracleum mantegazzianum*) na terenie Polski” Opracowanie wykonano przez Fundację „Pałacy Problem – Heracleum” na zlecenie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

2. <http://palacyproblem.pl/>

3. <http://barszcz-sosnowskiego.pl/>